

...waar de
Vereniging PCPO
voor staat...

Visienota
Vereniging voor Protestants Christelijk Primair Onderwijs
Barendrecht en Ridderkerk

Positief advies GMR d.d 15 januari 2009
Vastgesteld bestuur d.d 9 februari 2009

Inhoud

Inleiding	3
1. Documenten van PCPO Barendrecht en Ridderkerk	4
1.1 Fusierapport, november 2004	4
1.2 Visiedocument van de Vereniging voor P.C.P.O. Barendrecht en Ridderkerk	4
1.3 Identiteitsnota	5
1.4 Beleid bij procedures	5
1.5 Doelstellingen van het strategisch beleidsplan	5
1.6 Actieplan Identiteit	5
2. Identiteit en Schoolconcepten	6
3. Kenmerken voor de uitwerking van de identiteit van de vereniging en de scholen	8
3.1 Identiteitskenmerken op verenigingsniveau	8
3.1.1 Maatschappelijke opdracht van de Vereniging PCPO Barendrecht en Ridderkerk	8
3.1.2 Het toelatingsbeleid van leerlingen	9
3.1.3 Het aannamebeleid van personeelsleden	9
3.1.4 De brede identiteit in de Gesprekscyclus	10
3.1.5 Identiteit en kwaliteit	10
3.1.6 Cursus 'Identiteit in de klas'	10
3.2 Identiteitskenmerken op schoolniveau	11
3.2.1 Identiteitskenmerken van de verschillende scholen	11
3.2.2 Identiteitskenmerken levensbeschouwelijke dimensie	12
Structureel identiteitsberaad	
Kerndoelen Godsdienstige Vorming	
De godsdienstmethode	
Het gebruik van de bijbel	
Het vertellen van bijbelverhalen	
Het gebed	
Het zingen van liederen	
Het vieren	
De omgang met andere godsdiensten	
Het deelnemen aan acties voor hulporganisaties	
Zorg voor de wereld waarin wij leven	
3.2.3 Identiteitskenmerken pedagogische dimensie	15
Het pedagogisch klimaat en de wijze van omgaan met elkaar	
Waarden en normen	
De veilige school	
3.2.4 Identiteitskenmerken onderwijskundige dimensie	16
Zorg voor elke leerling	
De keuze van methoden en lesmateriaal	
Relatie tussen de school en de omgeving, waaronder de kerk	
4. Slot	17

Inleiding

De Vereniging P.C.P.O. Barendrecht-Ridderkerk is op 1 januari 2005 ontstaan uit een bestuurlijke fusie tussen de schoolbesturen van Bolnes, Barendrecht en Ridderkerk. De vereniging telt 10 basisscholen, waarop ongeveer 3.400 leerlingen onderwijs ontvangen en waaraan ongeveer 300 personeelsleden zijn verbonden.

De ontwikkeling van het leerlingenaantal is gunstig en er is voldoende groei te verwachten in de komende jaren, hoewel er verschil tussen de diverse plaatsen bestaat.

Het bestuur bestuurt op hoofdlijnen. Een algemeen directeur is in de zomer van 2005 aangesteld en een bestuursbureau met diverse functionarissen is aanwezig.

Ter gelegenheid van de fusie is een aantal documenten opgesteld over de identiteit van de nieuwe schoolvereniging. Deze zijn als volgt te onderscheiden:

- Fusierapport, dd. november 2004;
- Identiteitsnota, dd. 17 mei 2005. Definitieve nota: juni 2007;
- Visiedocument, dd. 20 juni 2005;
- Beschrijving Administratieve Organisatie v.w.b. sollicitatieprocedures, dd. 3 maart 2006.

De hoofdlijnen van deze documenten worden in hoofdstuk 1 weergegeven.

In het bestuur zijn diverse kerkelijke richtingen vertegenwoordigd, evenals in het personeelsbestand.

Vanuit deze startsituatie heeft het bestuur in het voorjaar van 2006 aan de algemeen directeur gevraagd om een plan op te stellen dat er in voorziet om het onderwerp identiteit breed in de organisatie aan de orde te stellen.

In het kader van dit plan is een aantal activiteiten ondernomen. Te noemen vallen:

- Op 22 juni 2006 vond een eerste bespreking plaats in het bestuur van de vereniging over het onderwerp Identiteit.
- Op 14 november 2006 heeft een bespreking plaatsgevonden over het onderwerp identiteit. Daarbij waren het bestuur, het bovenschools management en de directeuren van de scholen aanwezig.
- Op 8 januari 2007 is in het kader van de Verenigingsstudiedag zowel tijdens het algemene gedeelte als bij één van de workshops aandacht besteed aan aspecten van de levensbeschouwelijke identiteit. Dit in het kader van het thema 'Kwaliteit in beeld'.
- Op 10 oktober 2007 heeft een – eerste – meedenkmiddag plaatsgevonden. Tijdens deze middag is met personeelsleden van de diverse scholen van de vereniging, die in zijn gegaan op een uitnodiging van de bovenschoolse directie, nagedacht over de identiteit van de schoolvereniging.
- Aan de Besturenraad, de organisatie van het christelijke onderwijs te Voorburg, is gevraagd om het proces, waaronder de bovengenoemde activiteiten te begeleiden en uit te voeren.

Verder vallen in dit kader twee documenten te noemen, die in 2007 zijn opgesteld:

- Het strategische beleidsplan, dd. 23 januari 2007. In hoofdstuk 2 wordt een aantal doelstellingen geformuleerd die dienen te bewerkstelligen dat het onderwijs en de organisatie een herkenbare christelijke identiteit uitstralen.
- Op 17 oktober 2007 is een Actieplan Identiteit opgesteld met daarin een aantal concrete activiteiten.

In het laatstgenoemde Actieplan Identiteit wordt het opstellen van een Visienota genoemd. Het nu voorliggende document vormt daar de uitwerking van.

1. Documenten van PCPO Barendrecht en Ridderkerk

In dit hoofdstuk zal een aantal hoofdlijnen uit bestaande documenten, zoals in de Inleiding genoemd, worden opgenomen.

Fusierapport, november 2004

Ten behoeve van de reeds eerder genoemde fusie die heeft geleid tot de oprichting van de Vereniging voor P.C.P.O. Barendrecht en Ridderkerk is een document opgesteld. In dit document wordt aangegeven dat de vereniging op haar scholen onderwijs met een hoge kwaliteit wil aanbieden, dat gebaseerd is op de protestants christelijke grondslag.

In de Statuten van de vereniging wordt deze grondslag als volgt geformuleerd:

De Protestants Christelijke Vereniging heeft als grondslag en richting voor haar handelen het Woord van God, zoals dat in de Bijbel tot ons komt en in de Apostolische Geloofsbelijdenis wordt beleden.

In een toelichting, dd. 15 november 2004, wordt het volgende opgemerkt ten aanzien van de twee eerste letters - P.C. – in de naam van de vereniging:

‘Protestants Christelijk Onderwijs moet een soort onderwijs zijn dat duidelijk herkenbaar is en waar het bestuur en het personeel op aangesproken kan worden. Leerlingen moeten hun voordeel kunnen doen met het christelijk karakter van de scholen. Dat betekent niet dat de scholen die onder de Vereniging vallen van de geboden en verboden aan elkaar hangen. Integendeel. Geloven gaat om bevrijding. De overtuiging dat je het allemaal niet alleen hoeft te doen, dat God in Jezus Christus naar de mens omziet, is bepalend voor het soort onderwijs waar de Vereniging voor staat. De bijbelse verwachting van Gods Rijk van liefde, gerechtigheid en vrede, zoals deze gestalte krijgt in Jezus Christus, is de drijvende kracht in de vormgeving van het onderwijs, het leven en werken op school.

Bestuur en medewerkers van PCPO stellen zich ten doel om in een klimaat van openheid en wederzijds respect voor het unieke van ieder mens bij te dragen aan de ontplooiing van ieder kind, zoals het zijn/haar persoonlijkheid kan ontwikkelen naar zijn/haar geaardheid, aanleg en capaciteiten, in het perspectief van Gods Koninkrijk.

Het is een hoog doel dat hier geformuleerd is. Dit gaat niet altijd vanzelf, maar het gezamenlijk streven is er om aan dit hoge doel te werken. Een streven dat ook voorwaarden wil scheppen om het kind echt kind te laten zijn en om – voor zover dat in het vermogen ligt van de Vereniging – het verantwoord een onbezorgde kindertijd te bezorgen.

Op scholen van PCPO moet ieder kind, maar ook iedere medewerker, zich thuis kunnen voelen, zich veilig en geborgen weten. Met plezier moet een kind naar school kunnen gaan en de kerndoelen van de basisschool kunnen behalen. De medewerkers hebben plezier in hun werk en zien het als een uitdaging met de kinderen die aan hen toevertrouwd zijn te werken.’

Visiedocument van de Vereniging voor P.C.P.O. Barendrecht en Ridderkerk

Het doel van de vereniging is het instandhouden van protestants christelijk onderwijs in Barendrecht en Ridderkerk. Daartoe wil zij de belangen van deze bijzondere onderwijsvorm in de breedste zin van het woord behartigen.

Het uitgangspunt van de vereniging is de Bijbel als Woord van God. Ze beoogt zich in al haar werkzaamheden te laten leiden door het evangelie van Jezus Christus.

De visie van de vereniging is gebaseerd op drie elementen, t.w. de levensbeschouwelijke, de onderwijskundige en de opvoedings- en vormingskwaliteit. In het Visiedocument worden deze drie elementen nader uitgewerkt.

Tot slot bevat het document de missie van de scholen van PCPO, die zich dienen te onderscheiden door hun karakter en hun kwaliteit.

De missie is:

Onderwijs, met liefde... voor God, het kind en de naaste.

Identiteitsnota

In de Identiteitsnota, die na de fusie is opgesteld, zijn de volgende hoofdstukken opgenomen:

- I. Waar de vereniging PCPO voor staat
- II. In welke sfeer gebeurt dit alles?
- III. Identiteitkenmerken van de scholen
- IV. PC identiteit in relatie met het personeel

Deze hoofdstukken zijn verwerkt en waar nodig geactualiseerd in deze Visienota 2008.

Beleid bij sollicitatieprocedures

Dit document beschrijft de wijze waarop werving en selectie van personeel dient plaats te vinden. In dit kader is van belang te melden dat in het aanstellingsadvies een identiteitstoets dient te worden opgenomen.

Doelstellingen uit het strategisch beleidsplan

In het tweede hoofdstuk van het strategische beleidsplan worden de volgende doelstellingen benoemd om te bereiken dat onderwijs en organisatie van PCPO een herkenbare christelijke identiteit uitstralen:

- Het realiseren van een evenwichtig personeelsbeleid waarin van de leerkrachten gevraagd wordt bewust voor protestants christelijk onderwijs te kiezen.
- Bewerkstelligen dat alle leerkrachten beschikken over de deskundigheid behorend bij het diploma DCBO.
- Besteden van aandacht aan identiteit, normen en waarden van de vereniging bij introductieproces, zowel bij nieuwe leerkrachten als bij nieuwe ouders.
- Identiteit is een onderdeel van de driejaarlijkse tevredenheidsonderzoeken onder ouders en kinderen.
- Realiseren van de uiterlijke herkenbaarheid als christelijke basisschool van de vereniging PCPO.
- Het opnemen van een korte en duidelijke beschrijving van de inhoud en betekenis van de identiteit in alle intern en extern gerichte communicatie.
- Jaarlijks wordt een bezinning gehouden op de identiteit door teams, management en bestuur.

Actieplan Identiteit

De in paragraaf 1.5 genoemde doelstellingen worden in het Actieplan Identiteit opgenomen en in een tijdsplanning van 1 november 2007-april 2008 geplaatst.

Na afloop van deze periode dienen de volgende concrete zaken te zijn gerealiseerd:

- Een visienota, op basis waarvan de scholen actieplannen realiseren.
- Oriëntatie op een DCBO-opleiding.
- Herkenbare naamborden van de scholen.
- Actieplannen per school.

2. Identiteit en Schoolconcepten

Onder identiteit (volgens het woordenboek: 'dat wat eigen is aan de persoon') wordt alles verstaan, waaraan de school herkenbaar is. Daarmee wordt dus niet alleen de levensbeschouwelijke identiteit in engere zin (het meest herkenbaar aan de lessen godsdienstige vorming, het bidden en het zingen) bedoeld. Dit wordt wel de *smalle identiteit* genoemd.

Bij identiteit houden wij dit begrip in de volle breedte in ogenschouw, waarbij er een onderlinge relatie bestaat tussen de levensbeschouwelijke, de pedagogische en de onderwijskundig-organisatorische kwaliteit van de scholen: de *brede identiteit*.

Onder identiteit verstaan we derhalve al datgene wat de school tot deze specifieke, c.q. christelijke school maakt.¹ Bij deze visie op integrale identiteit hanteren we de volgende indeling met de daarbij genoemde aandachtspunten:

- *Levensbeschouwelijke dimensie*
  - o Het vertellen van verhalen uit de bijbel en het lezen uit de bijbel (hogere groepen);
  - o Het zingen van christelijke liederen, waaronder liederen uit het *Liedboek voor de kerken*;
  - o Aan het begin en aan het eind van de schooldag vindt er een moment van bezinning plaats, waarbij het gebed als belangrijkste vorm wordt gezien.
  - o Het belichten van bijbelse thema's, zoals liefde, barmhartigheid, vergeving;
  - o Het vieren van christelijke feesten;
  - o Het actief bijdragen aan acties voor bijvoorbeeld hulporganisaties;
  - o Omgang met andere godsdiensten.

- *Pedagogische dimensie*
  - o De houding van alle betrokkenen, zowel leerkrachten als leidinggevenden;
  - o De respectvolle omgang met anderen;
  - o De overdracht van waarden en normen, zoals respect voor ieder mens, plant en dier; betrokkenheid op de nood in de wereld; kritiek kunnen ontvangen; zelfdiscipline; kunnen genieten van het goede;
  - o De zorg voor elke leerling, die als uniek mens wordt gezien;
  - o Het beleid ten aanzien van belonen en straffen;
  - o De wijze waarop de school een veilige school is. Hierbij kan gedacht worden aan het voorkomen van geweld en pesten. Tevens aan voorzieningen als ontruimingsplan, huisregels, klachtenregeling, registratie van ongelukken en het voorkomen daarvan (Zie het Veiligheidsplan van PCPO).

- *Onderwijskundig-organisatorische dimensie*
  - o De keuze van lesmateriaal, waarbij de levensbeschouwelijke en pedagogische identiteit – zoals voor de school vastgesteld – meewegen;
  - o De inrichting van het onderwijsleerproces in de klas;
  - o Het gebruik van verschillende werkvormen (individueel, groepjes, klassikaal).
  - o De wijze waarop het contact met de ouders wordt georganiseerd.
  - o De wijze waarop er in de school leiding wordt gegeven.
  - o De wijze waarop er wordt vergaderd en er besluiten worden genomen.
  - o Het organiseren van gemeenschappelijke activiteiten, zoals vieringen.

---

¹ Zie: Wolff, Anneke de. *Identiteit in uitvoering. De christelijke school in discussie*. Uitgeverij Meinema, Zoetermeer 2002.

De scholen van de Vereniging voor PCPO Barendrecht en Ridderkerk

De Vereniging PCPO Barendrecht en Ridderkerk wil christelijk onderwijs aanbieden, waar alle kinderen welkom zijn. De vormgeving van de identiteit van elke school zal mede bepaald worden door de context waarin de school staat. Dit houdt in dat er diversiteit in de identiteitsvormgeving van de verschillende scholen zal bestaan.

Concreet betekent dit:

- De scholen hanteren een open toelatingsbeleid voor leerlingen
- De scholen hanteren een gesloten aannamebeleid voor leerkrachten, dat past bij de identiteit van de scholen, zoals in deze notitie beschreven.

Deze twee punten worden uitgewerkt in het volgende hoofdstuk.

Verder kenmerken de scholen zich door een godsdienstig karakter, dat geen andere visies uitsluit.

De scholen dienen duidelijk herkenbaar te zijn als een christelijke school, doch zullen vanuit de christelijke levensvisie open omgaan met andere godsdiensten en culturen. Het wordt van belang geacht dat kinderen binnen de vertrouwde sfeer van de school kennismaken met andere visies.

Ook dit zal in het hierna volgende nader worden uitgewerkt.

3. Kenmerken voor de uitwerking van de identiteit van de vereniging en de scholen

Identiteitskenmerken op verenigingsniveau

Maatschappelijke opdracht van de Vereniging PCPO Barendrecht en Ridderkerk

Tijdens een zgn. Meedenkmiddag op 10 oktober 2007 is aan personeelsleden van de diverse scholen, die op de open uitnodiging voor deze middag zijn ingegaan, gevraagd om eens na te denken over de volgende punten:

- Waar kun je je zorgen om maken als je kijkt naar de huidige maatschappij?
- In welke mate wordt dat gekleurd door de christelijke identiteit?
- Op welke manier kan een vereniging daar een rol in spelen?

Over deze vragen is in drie groepen nagedacht. Hieronder volgt een schets van de uitkomsten van de gesprekken:

- *Zorg om de Ik-gerichtheid van deze tijd. Onder kinderen, onder ouders en onder collega's.*

Het gevolg hiervan is het gebrek aan respect, de onpersoonlijke benadering, het gebrek aan waardering en het gebrek aan duidelijkheid voor kinderen. Kinderen hebben behoefte aan helderheid en geborgenheid.

De groep adviseert op basis van je geloof de kinderen te benaderen, de kinderen geborgenheid te bieden en zo kleur te geven aan je identiteit. Op deze manier kun je waarde geven aan de basisaspecten vanuit het christelijk geloof, door telkens je bron, je inspiratie te vermelden.

Als tegenhanger tegen de ik-gerichtheid gelden aandacht voor het individu, vriendelijkheid, tijd / rust en betrokkenheid.

- *Zorg om het respect voor elkaar.*

Gebrek aan respect als gevolg van de steeds groter wordende kloven tussen mensen. Dit zou verkleind kunnen worden door informatie over elkaar te verkrijgen, het kennen van achtergronden en het open staan voor andere ideeën met als uitgangspunt de manier waarop Jezus omging met mensen.

Als idee geeft de groep het maken van afspraken over omgangsvormen op schoolniveau zodat het de hele schoolloopbaan meegaat, en eventueel ook voor de hele vereniging.

Kantekening bij het woord 'respect': Hoe kun je hierin onderscheidend zijn, bijvoorbeeld tegenover openbare scholen? Uitgangspunt hierbij is dat ieder kind waardevol en uniek is in Gods ogen.

Andere woorden die wellicht meer recht doen aan de betekenis: betrokkenheid, verdraagzaamheid, acceptatie zoals iemand is, bescherming, elkaar (willen) ontmoeten, liefde, en eerbied.

- *De complexe leefwereld van kinderen.*

Kinderen anno 2007 leven in een hele complexe leefwereld die verhelderd zou moeten worden. Er komt op dit moment teveel op ze af. De school/vereniging zou hier rust en geborgenheid moeten bieden. Daarnaast moeten kinderen en volwassenen zich meer bewust moeten zijn voor de zorg voor de schepping. Hoe ga je daar mee om (afval, papier) en hoe ga je met elkaar om? Je kunt je als christen onderscheiden door de omgang met de schepping: rentmeesterschap.

Dit zou bijvoorbeeld kunnen door het verhelderen van thema's in notities voor alle betrokkenen, waarbij deze thema's goed gemotiveerd worden gecommuniceerd, zowel intern als extern, telkens met verwijzing naar de bron.

Dit kan gestimuleerd worden wanneer leerkrachten hun verantwoordelijkheid nemen, en aan de kinderen overbrengen hoe je je verantwoordelijk gedraagt.

Het toelatingsbeleid van leerlingen

Voor wat betreft dit onderwerp verwijzen we naar de brochure van september 2007, getiteld *Toelating, Schorsing en Verwijdering*. In deze brochure worden de rechten en plichten van de school, de ouders en de kinderen besproken. De brochure wordt bij inschrijving van leerlingen aan de ouders uitgereikt.

Het aannamebeleid van personeelsleden

Tijdens sollicitaties worden de volgende criteria gehanteerd:

A. Bestuursleden en algemeen directeur:

- Heeft een actieve protestants-christelijke levensovertuiging.
- Is meelevend lid van een protestants-christelijke geloofsgemeenschap

B. Managementfuncties van de scholen:

- Heeft een actieve protestants-christelijke levensovertuiging.
- Is meelevend lid van een protestants-christelijke geloofsgemeenschap
- Kan van harte de protestants-christelijke visie van de school vorm geven en geeft blijk daar een eigen kijk op te hebben.
- In staat tot en bereid om van daaruit het onderwijs gestalte te geven, zoals beschreven in deze Visienota "Waar de vereniging PCPO voor staat...".
- In staat tot en bereid om het schoolteam aan te sturen voor wat betreft de protestants-christelijke identiteit.

C. Leerkrachten, invalleerkrachten en onderwijsondersteunend personeel met lestaken:

- Heeft een actieve christelijke levensovertuiging.
- Is bij voorkeur meelevend lid van een christelijke geloofsgemeenschap
- In staat tot en bereid om van daaruit het onderwijs gestalte te geven, zoals beschreven in deze Visienota.
- In het bezit zijn van het Diploma Christelijk Basis Onderwijs (DCBO), Christelijk Kleuter Onderwijs (CKO), bereid zijn dit te behalen en/of bereid zijn om de door de vereniging PCPO aangeboden cursussen te volgen (zie 3.1.6).

D. LIO stagiaires of duaal studenten:

- Aangezien zij zelfstandig halve of hele dagen de groep zullen lesgeven, dient er vooraf een sollicitatie procedure plaats te vinden. De criteria voor wat betreft de christelijke identiteit zijn dezelfde als bij de leerkrachten.

E. Stagiaires:

- Indien er slechts incidenteel lessen worden gegeven of dagdelen zelfstandig wordt gewerkt is het voldoende dat de stagiair de lessen vanuit een christelijke levensovertuiging vorm geeft. De leerkracht, die de stagiair begeleidt, ziet hierop toe.

F. Vakleerkrachten:

- Respect voor en bereid te handelen volgens grondslag en doelstelling van de vereniging, zoals beschreven in deze Visienota.

G. Conciërge:

- Respecteren in woord en gedrag van de grondslag en de doelstelling van de vereniging, zoals beschreven in deze Visienota.

H. Managementondersteunende functies, w.o. medewerkers van het bestuurskantoor:

- Respecteren in woord en gedrag van de grondslag en de doelstelling van de vereniging, zoals beschreven in deze Visienota, passend bij de inhoud van de functie.

Ondertekening

PCPO Barendrecht en Ridderkerk heeft de visie op brede identiteit neergelegd in een Visiedocument. Dit document wordt ter ondertekening voorgelegd. Van bestuursleden, directieleden en leerkrachten (in opleiding) wordt verwacht dat zij door ondertekening met de inhoud van dit visiedocument instemmen. Van onderwijs ondersteunend personeel wordt verwacht dat zij door ondertekening aangeven dat zij met het gestelde instemmen, dan wel dit zullen respecteren.

Bij afwijkingen van voorstaande criteria geldt artikel 8c uit de statuten:

Het bestuur benoemt, schorst en ontslaat het personeel. Alvorens tot benoeming van een personeelslid over te gaan, zal het bestuur zekerheid moeten hebben dat de betrokkene instemt met de grondslag en het doel van de vereniging, zoals die zijn omschreven in de artikelen 3 en 4 van deze statuten.

Wordt aan deze voorwaarde niet voldaan, dan is benoeming alleen in bijzondere gevallen mogelijk. Daarvoor is een bestuursbesluit noodzakelijk, genomen met een meerderheid van tenminste tweederde deel van de aantal stemmen die in een voltallige bestuursvergadering kunnen worden uitgebracht

De brede identiteit in de Gesprekscyclus

Ingebed in de gesprekken binnen de gesprekscyclus in het kader van integraal personeelsbeleid (IPB) zal de directeur tevens het onderwerp identiteit aan de orde stellen. De bedoeling is om in een open gesprek na te gaan op welke manier de leerkracht mede vorm geeft aan de (brede) christelijke identiteit van de school, wat spreekt haar of hem aan, wat wordt moeilijk gevonden, etc.?

Identiteit en kwaliteit

PCPO hanteert een integraal en cyclisch kwaliteitszorgsysteem in de vorm van het INK managementmodel. De integrale verantwoordelijkheid van directeuren komt tot uitdrukking in de aanpak over alle beleidsterreinen binnen het basisonderwijs; van visie en beleid tot onderwijs en van personeel tot middelen, overal wordt een uitspraak verwacht over de ontwikkeling van dat betreffende gebied.

Daarnaast is het systeem cyclisch van aard; Op basis van een jaarlijkse en een vierjaarlijkse cyclus van evaluatie, bezinning, planning en uitvoering wordt het stadium in ontwikkeling van de school als geheel vastgesteld en beschreven.

De beleidsvoornemens uit de schoolplannen worden door de scholen verder uitgewerkt in actieplannen. Deze worden in de tijd gezet over de gehele planperiode.

Het structureel Identiteitsberaad is voor iedere school een beleidsvoornemen. De Visienota geeft de kaders hiervoor aan en het actieplan geeft aan hoe de school in de planperiode Identiteit op de agenda gaat zetten. In het jaarlijkse MARAP-gesprek met de algemeen directeur verantwoordt de school dit beleidsvoornemen.

Cursus 'Identiteit in de klas'

Met ingang van het cursusjaar 2008-2009 biedt PCPO de personeelsleden aan om de cursus 'Identiteit in de klas' te volgen. Deze verdiepende en praktische cursus is erop gericht om leerkrachten te ondersteunen bij het vertellen van bijbelverhalen, het zingen van christelijke liederen, het bidden e.d.

Identiteitskenmerken op schoolniveau

In deze paragraaf bespreken we allereerst de achtergronden van de namen van de verschillende scholen van PCPO.

Daarna worden verschillende kenmerken aan de orde gesteld, die voor elke school gelden en het kader vormen voor de feitelijke uitwerking van de identiteit op schoolniveau. Deze kenmerken dienen door elke school onder leiding van de directeur in de eigen situatie concreet te worden uitgewerkt. Daartoe zal elke directeur een actieplan op schoolniveau opstellen, waarin wordt aangegeven hoe de directeur met zijn team met de verdere vormgeving van de identiteit in de brede zin van het woord (levensbeschouwelijk, pedagogisch en didactisch) de komende vier jaar aan de slag gaat.

Namen van de verschillende scholen

Op dit moment telt onze vereniging tien basisscholen:

De Groen van Prinstererschool (In de wijk Molenvliet, Barendrecht)

Vernoemd naar mr. Guillaume Groen van Prinsterer (1801 - 1876). Hij was een protestants-christelijke denker en politicus. Hij streed o.a. voor christelijk ('bijzonder') onderwijs als antwoord op het liberale ('neutrale') onderwijs.

De Hoeksteen (In de wijk Centrum-noord, Barendrecht)

Vernoemd naar Efeze 2:20 'U bent gebouwd op het fundament van de apostelen en profeten, met Christus Jezus zelf als de hoeksteen.'

De Ark (In de wijk Buitenoord, Barendrecht)

Vernoemd naar een passage uit Genesis 6:18 waarin God zegt tot Noach: 'Maar met jou zal ik een verbond sluiten. Jij moet de ark in gaan, samen met je zonen, je vrouw en de vrouwen van de zonen.'

Het Kompas (In de wijken Paddewei en Bijdorp, Barendrecht)

De bijbel dient als kompas, richtsnoer voor al het handelen. In het liefdegebed wordt de richting van dit kompas krachtig weergegeven: Heb God lief bovenal, en uw naaste als uzelf (o.a. Lucas 10:27).

Smitshoek (In de wijk Riederhoek, Barendrecht-Carnisselande)

Is destijds gesticht in Smitshoek en staat nu in de wijk Riederhoek, aan de rand van Smitshoek.

De Vrijenburg (In de wijk Vrijenburg, Barendrecht-Carnisselande)

Deze school is gesticht in augustus 2005 en sinds april 2006 gehuisvest in de wijk Vrijenburg

De Fontein (In Bolnes, gemeente Ridderkerk)

De naam 'De Fontein' komt uit Johannes 4:14-15: '.... maar wie het water drinkt dat ik hem geef, zal nooit meer dorst krijgen. Het water dat ik geef, zal in hem een bron (vorige vertaling: fontein) worden waaruit water opwelt dat eeuwig leven geeft.'

De Wingerd (In de wijk Oost, Ridderkerk)

Een afgeleide naam van de Bongerd.

De Bongerd (In de wijk Drievliet, Ridderkerk)

Deze school is gebouwd in een voormalige boomgaard.

De Klimop (Locatie Rijsoord; Locatie op de grens van het centrum en wijk west, te Ridderkerk)
Deze naam werd gekozen passend bij de Bongerd en de Wingerd. De plant klimop verwijst naar groei, vasthoudendheid en opklimmen.

Identiteitskenmerken levensbeschouwelijke dimensie

Het eerste onderdeel van de brede identiteit betreft de levensbeschouwelijke identiteit. Deze komt het meest duidelijk tot uiting in het vak godsdienstige vorming, het bidden, zingen en vieren. Daarnaast dient er een onderlinge relatie te zijn met andere activiteiten van de school, zoals deze o.a. onder de pedagogische en onderwijskundige dimensie worden genoemd.

Structurele bezinning op identiteit

Om identiteit in de loop der jaren goed in beeld te krijgen en te houden is het van belang dat elke school vormgeeft aan een regelmatig terugkerende Identiteitsbezinning. Daarbij is het niet de bedoeling dat dit beraad zich uitsluitend bezighoudt met de grondslag van de school of de godsdienstige, c.q. levensbeschouwelijke aspecten. Het dient de brede identiteit te betreffen. Deze identiteitsbezinning dient zowel op bestuurs-, directie- als schoolniveau plaats te vinden. Identiteitsbezinning gaat over de voortdurende reflectie op al het denken en doen in, van en over de school: niets uitgezonderd en ook niets meer bijzonder dan andere zaken.

Deze reflectie vindt plaats op de volgende vragen:

1. Hoe het schoolteam als professionals de school wil vormgeven.
2. Hoe ouders de school zien of graag willen hebben.
3. Hoe derden (de overheid bijv.) de school zien in stad, dorp, buurt en wijk.

In een dergelijke bijeenkomst gaat het erom een verbinding te maken tussen:

- wat je als professional aan verwachtingen (vanuit de opleiding en van elders) en visie voor nieuwe benaderingen hebt en
- wat je als persoon aan opvattingen en ervaringen (soms ingrijpende) hebt.

Voor een vruchtbare identiteitsbezinning zijn de volgende voorwaarden van belang:

- een open sfeer
- vertrouwen
- basisveiligheid
- respect voor ieders eigenheid en talenten en ook rekening houdend met elkaars 'zwakke kanten'
- ontmoeting met elkaar
- verantwoordelijkheidsgevoel voor jezelf, voor de ander en voor de samenleving
- het besef dat alles in de school gericht is op de persoonsvorming van iedere leerling.

Op scholen van PCPO vindt planmatig een dergelijke identiteitsbezinning plaats. De directeuren doen van de resultaten van dit proces verslag in de managementrapportage.

Kerdoelen Godsdienstige Vorming

Van elke school wordt verwacht dat deze op basis van de voorbeeld-kerndoelen Godsdienstige Vorming primair onderwijs uiterlijk op 1 augustus 2010 komt tot een eigen beschrijving in het Schoolplan van de kerndoelen die de school bij dit vak voor ogen heeft. In 1999 zijn door de toenmalige Nederlands Protestants Christelijke Schoolraad voor dit vak twaalf richtinggevende kerndoelen opgesteld. In de loop van 2008 zullen deze geactualiseerd worden en deze handreiking dient dan als uitgangspunt voor elke school te worden gehanteerd.

De godsdienstmethode

Op de scholen van PCPO wordt methodisch aandacht besteed aan godsdienstige vorming. Deze dient aan te sluiten bij de door de school vastgestelde kerndoelen godsdienstige vorming. Een

dergelijke methode is een hulpmiddel in de vormgeving van het godsdienstonderwijs. De persoon van de leerkracht is belangrijk bij godsdienstige vorming. Hij of zij maakt keuzes op basis van de eigen waarden. Wel dienen er afspraken op schoolniveau gemaakt te worden over het hanteren van de gekozen godsdienstmethode. Verwacht wordt dat elke leerkracht zich daaraan houdt. Regelmatig zal de door de school gekozen methode geëvalueerd worden op bruikbaarheid.

Het gebruik van de bijbel

Op onze scholen worden in groep 1-8 bijbelverhalen verteld.

We vinden het van belang, dat kinderen bekend raken met de (taal van de) Bijbel als bron van het christelijk geloof. Daartoe zal er in de groepen 7 en 8 van onze scholen regelmatig met de kinderen uit de Bijbel gelezen worden.

Het vertellen van bijbelverhalen

Het vertellen van bijbelverhalen staat tegenwoordig enigszins onder druk. Leerkrachten vinden het soms moeilijk om bepaalde bijbelverhalen te vertellen en kiezen soms voor spiegelverhalen of andere verhalen waarin bepaalde levensthema's op een meer toegankelijke manier aan de orde komen. Ouders kiezen vaak een christelijke school opdat hun kind de bijbelse verhalen leert kennen. Tevens vormt het vertellen van bijbelverhalen een belangrijke uiting van de levensbeschouwelijke identiteit van onze scholen. Gevraagd wordt dat elke school over dit thema spreekt, bijvoorbeeld aan de hand van de kerndoelen godsdienstige vorming, en zich een mening vormt hoe hiermee om te gaan.

Het gebed

Op elke school van PCPO vindt er aan het begin en aan het eind van de schooldag een moment van bezinning plaats, waarbij het gebed als belangrijkste vorm wordt gezien. Elke school kan nadenken over de verschillende middelen die daarbij gebruikt worden.

Het zingen van liederen

Van elke school wordt verwacht dat men beleid maakt inzake het aanleren van christelijke liederen. Dat kunnen liederen zijn uit het Liedboek voor de kerken of uit andere liedbundels. De school streeft er naar om verschillende soorten liederen aan te bieden.

Het vieren

Elke school dient een beleid te formuleren, waarin vastgelegd wordt welke vieringen er op school worden gehouden. Daarbij denken we aan het houden van weekopeningen en –sluitingen, het vieren van christelijke feesten (Kerstfeest, Pasen), e.d.

De omgang met andere godsdiensten

Basisscholen kunnen een belangrijke maatschappelijke verantwoordelijkheid waarmaken als het gaat om het scheppen van goede contacten tussen kinderen van diverse culturen. Aangezien de situaties van de scholen van PCPO verschillend zijn, dient ten aanzien van dit punt schoolbeleid geformuleerd worden dat past bij de school.

Het gaat daarbij niet alleen om het overdragen van kennis van andere godsdiensten. Dit staat niet ter discussie gelet op datgene wat daarover in de kerndoelen primair onderwijs staat geschreven (geestelijke stromingen).

Op de scholen van onze Vereniging zal in het tegemoet treden van (vertegenwoordigers van) andere godsdiensten het eigen christelijk geloof het uitgangspunt vormen.

Het deelnemen aan acties voor hulporganisaties

Op de scholen van PCPO wordt zichtbaar gemaakt dat er zorg is voor andere mensen op deze wereld die in mindere omstandigheden leven. Op elke school wordt daartoe op een actieve manier vorm gegeven aan acties van hulporganisaties, het sponsoren van een adoptiekind, e.d.

Zorg voor de wereld waarin wij leven

De scholen van PCPO hebben aandacht voor de wereld en het milieu. Dit betekent dat er zorgvuldig met materialen wordt omgesprongen en dat de school kinderen actief betreft bij activiteiten die over dit onderwerp gaan.

Identiteitskenmerken pedagogische dimensie

Als naar het eigene van de identiteit van christelijke scholen wordt gevraagd, zal er bijna altijd worden verwezen naar de wijze waarop men in de school met elkaar omgaat: leerkrachten onderling, leerkrachten met leerlingen, leerlingen onderling en met ouders.

Wat precies het kenmerkende is, vraagt een nadere beschouwing. In paragraaf 3.1.1 is een aantal specifieke pedagogische aandachtspunten voor de scholen van PCPO opgenomen.

Het pedagogisch klimaat en de wijze van omgang met elkaar

Op de scholen van PCPO wordt beseft dat de wijze waarop iedereen binnen de school met elkaar omgaat een belangrijke uiting is van de christelijke identiteit van de school. Elke school formuleert op basis van deze uitgangspunten de criteria waaraan het schoolklimaat dient te voldoen.

Waarden en normen

Veel ouders kiezen onze scholen vanwege het feit dat zij de waarden en normen op onze scholen waarderen in de opvoeding, c.q. vorming van hun kinderen. Het is echter niet altijd duidelijk welke waarden en normen men van belang acht, terwijl ook het verschil tussen beide termen niet voor iedereen helder is. Daarom is het noodzakelijk is dat elke school nagaat welke waarden en normen men op de school wil voorleven met het doel dat kinderen zich deze zullen toe-eigenen. Allereerst is het daartoe nodig dat er helderheid bestaat over de kernwaarden.

Vanuit deze kernwaarden kunnen schoolspecifieke waarden worden beschreven en normen worden gesteld.

Onder waarden en normen verstaan we het volgende²:

- waarden zijn oordelen gebaseerd op een idee over wat goed en slecht is;
- normen zijn in regels vastgelegde waarden.

Waarden zijn te vertalen in drie clusters van opvoedingsdoelen, t.w.:

1. aanpassing en disciplineren (gehoorzaamheid, goede manieren, e.d.)
2. zelfstandigheid en kritische meningsvorming (eigen mening hebben, e.d.)
3. sociale betrokkenheid (rekening houden met anderen, respect, e.d.)

Scholen dienen zich bewust te zijn van de accenten die zij zich stellen, mede in het kader van de aandacht voor burgerschapsvorming. De vorming van kinderen zal anders zijn afhankelijk van het gekozen accent: of je kinderen leert vooral gehoorzaam te zijn (1) is anders dan wanneer je ze stimuleert vooral voor zichzelf op te komen (2) of leert om juist rekening te houden met anderen (3).

De veilige school

Kinderen, personeelsleden en ouders dienen zich veilig te voelen op school. De scholen van PCPO nemen maatregelen om geweld, pesten en seksuele intimidatie tegen te gaan en te voorkomen. E.e.a. is vastgelegd in het Veiligheidsplan van PCPO.

---

² Zie: Veugelers, W.M.M.H. (2003). *Waarden en normen in het onderwijs*. Utrecht: Universiteit voor Humanistiek.

Identiteitskenmerken onderwijskundige dimensie

De scholen van PCPO vinden het belangrijk dat leerlingen in een gemeenschap met andere leerlingen opgroeien. Het bieden van een christelijke ontmoetingsplaats waarin de leerlingen geborgenheid vinden aan de hand van – christelijke – ankers die hen houvast bieden, wordt van groot belang gevonden. De manier waarop het onderwijs georganiseerd is, zegt veel over de identiteit van de school: wordt er klassikaal of meer individueel onderwijs gegeven? Op basis van welke criteria vindt de keuze van een nieuwe methode plaats en hoe onderhoudt de school zijn relaties in de wijk waarin hij staat?

Dit soort zaken vormen aandachtspunten voor dit aspect van de identiteit van een school.

De zorg voor elke leerling

Op de scholen van PCPO wordt elke leerling als een uniek schepsel van God gezien. De scholen van PCPO zien het als een kans om hun christelijke identiteit te laten blijken in de vormgeving van de zorgplicht voor scholen (passend onderwijs). Dit betekent dat er door de school met zorg wordt omgegaan met de leerlingen. Dit houdt bijvoorbeeld in dat kinderen die extra zorg nodig hebben, daar recht op hebben en die zorg ook krijgen. Elke school formuleert daartoe een zorgbeleid.

De keuze van methoden en lesmateriaal

Bij de keuze van nieuwe methoden wordt rekening gehouden met de levensbeschouwelijke en pedagogische uitgangspunten van de school. Alles wat er in de wereld gebeurt, komt de school binnen. De scholen van PCPO vinden het daarom van belang dat de kinderen daarmee om leren gaan. Wel zullen de scholen alert zijn op wat er de school binnenkomt via internet, door boeken.. Steeds zal de vraag gesteld worden of deze zaken passen binnen het pedagogisch klimaat van de school, waarbij vooral gelet wordt of bepaalde zaken het kind kunnen beschadigen.

Tot slot is van belang dat kinderen geleerd wordt om kritisch om te gaan met al datgene wat zij onder ogen zien. De school heeft hierin een belangrijke taak.

Al met al willen we voorzichtig zijn in het vooraf stellen van grenzen en criteria. Dit kan altijd achteraf nog gebeuren als er opmerkingen van bij de school betrokkenen komen

Relatie tussen de school en de omgeving, waaronder de kerk

Een christelijke school staat niet op zichzelf. De school heeft een plaats in de omgeving van de school (wijk, buurt). Elke school zal daarom invloed ondervinden van de omgeving, waarin de school staat. Daarnaast dient de school een eigen inbreng en visie te hebben in de omgeving, bijvoorbeeld vanuit de eigen levensbeschouwelijke identiteit.

Waar mogelijk worden contacten onderhouden met de kerken en/of wordt deelgenomen aan wijkgerichte projecten. Gedacht kan worden aan het bezoeken van een kerk, het bezoek van een pastor of predikant aan de school, een Scholenzondag, een zendingsproject (bijvoorbeeld van *Kerken in Actie*) in relatie met de kerken.

4 Slot

We spreken de wens uit, dat deze notitie aan zijn bedoeling zal beantwoorden, namelijk het bieden van een kader voor de uitwerking van de brede identiteit op onze scholen. We wensen de directieleden, de schoolteams en de individuele personeelsleden veel inspiratie toe om het dagelijks uitvoeren van al het besprokene waar te maken.

Het opstellen van deze Visienota heeft plaatsgevonden onder begeleiding van de **Besturenraad te Voorburg**.
Adviseur: Dick den Bakker.